

AMOSI

¹ Ũyũ nĩguo ũhoru wa Amosi, ũmwe wa arĩithi arĩa maarĩithagia Tekoa,* wa ũndũ ũrĩa onire ũkonĩĩ Isiraeli mĩaka ĩĩrĩ mbere ya gĩthingithia, hĩndĩ ĩrĩa Uzia aarĩ mũthamaki wa Juda nake Jeroboamu mūrũ wa Joashu aarĩ mũthamaki wa Isiraeli.

² Oigire atĩrĩ:

“Jehova araramaga arĩ Zayuni,
na akaruruma arĩ Jerusalemu;
ũrĩithio wa arĩithi a mbũri nĩũkooma,
nako gacũmbĩrĩ ga Karimeli kahohe.”

Ituĩro rĩa Ciira kũrĩ Andũ arĩa Mariganĩtie na Isiraeli

³ Jehova ekuuga atĩrĩ:

“Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Dameski, o na mana-rĩ,
niĩ ndikahũndũra mang’ũrĩ makwa.
Tondũ nĩahũũrire Gileadi na ibũi
irĩ na magego ma kĩgera,

⁴ nĩngaitĩrĩria nyũmba ya Hazaeli mwaki
ũrĩa ũgaacina ciĩhitho iria nũmu cia Beni-Hadadi.

⁵ Nĩngoinanga kĩhingo kĩa Dameski;
nĩngananga mũthamaki ũrĩa ũtũũraga
Gĩtuamba kĩa Aveni,
na niine ũrĩa ũnyĩitĩte njũgũma ya wathani kũu
Bethi-Edeni.

* **1:1** Tekoa rĩarĩ itũũra rĩa Juda, gũthini wa itũũra rĩa Bethilehemu.

Andũ a Suriata nĩmagatahwo matwarwo
Kiri,”

ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

⁶ Jehova ekuuga atĩrĩ:

“Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Gaza,[†] o na mana-
rĩ,

nĩ ndikahũndũra mang’ũrĩ makwa.

Tondũ nĩanyiitire kĩrĩndĩ gĩothe mĩgwate,
agĩkiendia kũu Edomu.

⁷ Nĩngaitĩrĩria thingo cia Gaza mwaki

ũrĩa ũgaacina ciĩhitho iria nũmu ciakuo.

⁸ Nĩngananga mũthamaki wa Ashidodi,

na niine ũrĩa ũnyitĩte njũgũma ya wathani
kũu Ashikeloni.

Guoko gwakwa nĩgũgokĩrĩra Ekironi,

o nginya hĩndĩ ĩrĩa Mũfilisti wa mũthia
agaakua,”

ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.

⁹ Nĩngĩ Jehova ekuuga atĩrĩ:

“Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Turo, o na mana-
rĩ,

nĩ ndikahũndũra mang’ũrĩ makwa.

Tondũ nĩendirie kĩrĩndĩ gĩothe kĩa mĩgwate kũu
Edomu,

akĩaga gũtĩia kĩrĩkanĩro kĩa ũiguano kĩa
ariũ a ithe.

¹⁰ Nĩngaitĩrĩria thingo cia Turo mwaki

ũrĩa ũgaacina ciĩhitho iria nũmu ciakuo.”

¹¹ Jehova ekuuga atĩrĩ:

“Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Edomu, o na
mana-rĩ,

[†] **1:6** Gaza rĩarĩ itũũra rĩmwe rĩa bata rĩa matũũra matano
ma Afilisti, hamwe na matũũra ma Ashidodi, na Ashikeloni, na
Ekironi, o na Gathu.

nĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa.
 Tondũ nĩateng'eririe mũrũ wa nyina na rũhiũ
 rwa njora,
 atarĩ na tha,
 tondũ marakara make mahiũ matiathiraga,
 na mang'ũrĩ make makĩrĩmbũka
 matekũhoreka,
 12 nĩngaitĩrĩria Temani mwaki
 ũrĩa ũgaacina ciĩhitho iria nũmu cia
 Bozara."

13 Jehova ekuuga atĩrĩ:
 "Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Amoni, o na
 mana-rĩ,
 nĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa.
 Tondũ nĩatarũrire nda cia andũ-a-nja a Gileadi
 arĩa maarĩ na nda,
 nĩgeetha aaramie mĩhaka ya gwake.
 14 Nĩngaitĩrĩria thingo cia Raba mwaki
 ũrĩa ũgaacina ciĩhitho iria nũmu ciakuo,
 gatagatĩ-inĩ ka mbugĩrĩrio ya mbaara mũthenya
 ũcio wa mbaara,
 ũhaana ta rũhuho rũnene mũthenya wa
 kĩhuhũkanio.
 15 Mũthamaki wakuo nĩagatahwo, athaamio,
 we mwene, hamwe na anene ake,"
 ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

2

1 Jehova ekuuga atĩrĩ:
 "Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Moabi, o na
 mana-rĩ,
 nĩ ndikahũndũra mang'ũrĩ makwa.
 Tondũ nĩacinire mahĩndĩ ma mũthamaki wa
 Edomu,

magĩtuĩka ta coka,
² nĩngaitĩrĩria Moabi mwaki
 ũrĩa ũgaacina ciĩhitho iria nũmu cia Kerio-
 thu.
 Moabi nĩakagũa thĩ na mũrurumo mũnene,
 gatagatĩ-inĩ ka mbugĩrĩrio ya mbaara,
 na kũhuhwo kwa mũgambo wa karumbeta.
³ Nĩngananga mwathi wakuo,
 na njũrage anene ake othe hamwe nake,”
 ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

⁴ Jehova ekuuga atĩrĩ:
 “Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Juda, o na mana-
 rĩ,
 nĩ ndikahũndũra mang’ũrĩ makwa.
 Tondũ nĩmaregete watho wa Jehova,
 na makaaga kũrũmia irĩra ciake cia watho
 wa kũrũmĩrĩrwo,
 tondũ nĩmahĩtithĩtio nĩ ngai cia maheeni,
 ngai iria maithe mao ma tene
 maarũmagĩrĩra.
⁵ Nĩngaitĩrĩria Juda mwaki
 ũrĩa ũgaacina ciĩhitho iria nũmu cia
 Jerusalemu.”

Isiraeli Gũtuĩrwo Ciira

⁶ Jehova ekuuga atĩrĩ;
 “Nĩ ũndũ wa mehia matatũ ma Isiraeli, o na
 mana-rĩ,
 nĩ ndikahũndũra mang’ũrĩ makwa.
 Mendagia andũ arĩa athingu betha,
 na arĩa abatari-rĩ, makamendia nyamũga
 igĩrĩ.
⁷ Marangagĩrĩria mĩtwe ya arĩa athĩni

taarĩ rŭkũngũ rwa thĩ,
 na makaagithia kĩhooto arĩa ahinyĩrĩrie.
 Mũndũ na ithe makomaga na mũirĩtu ũmwe,
 nĩ ũndũ ũcio magathaahia rĩitwa rĩakwa
 itheru.

8 Makomaga harĩa hothe harĩ na kĩgongona,
 magakomera nguo iria irutĩtwo irũgamĩrĩre
 thiirĩ.*

Kũu thĩnĩ wa nyũmba ya ngai yao,
 nĩkuo manyuuagĩra ndibei irĩa irutĩtwo ya
 ndooco.

9 “Nĩndanangire Aamori mehere mbere yao,
 o na gũtuĩka maarĩ araihu ta mĩtĩ ya
 mĩtarakwa,
 na marĩ na hinya ta mĩtĩ ya mĩgandi.
 Nĩndanangire matunda make kuuma na igũrũ,
 na ngĩananga mĩri yake kuuma na thĩ.

10 “Ndakwambatirie ngĩkũruta bũrũri wa Misiri,
 na ngĩgũtongoria mĩaka mĩrongo ĩna kũu
 werũ-inĩ,
 nĩguo ngũhe bũrũri wa Aamori.

11 Ningĩ nĩndarahũrĩre anabii kuuma kũrĩ ariũ
 aku,
 na ngĩarahũra Anaziri kuuma kũrĩ aanake
 aku.

Githĩ ũcio ti ũhoru wa ma, inyuĩ andũ a Isiraeli?”
 ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

12 “No inyuĩ nĩmwaheire Anaziri ndibei manyue,
 na mũgĩatha anabii matikanarathe ũndũ.

* 2:8 Watho ndwetĩkĩrĩtie mũndũ kũiga nguo iria
 ingĩarũgamĩrĩre thiirĩ ũtukũ wothe, tondũ no cio andũ
 meehumbagĩra.

- 13 “Na rĩrĩ, niĩ nĩngamũhehenja
o ta ũrĩa ngaari ñiyũrĩte ngano ñhehenjaga.
- 14 Mũndũ ũrĩa ũrĩ ihenya ndakahota
kwĩhonokia.
Ũrĩa ũrĩ hinya ndagateithio nĩ hinya ũcio
wake,
nayo njamba ya ita ndĩkahonokia muoyo
wayo.
- 15 Mũrathi na mĩguĩ ndakeyũmĩrĩria,
na mũthigari ũrĩa ũhiũkaga ndakahota
kũũra,
na ũrĩa ũhaicĩte mbarathi ndakahonokia
muoyo wake.
- 16 O nacio njamba cia ita iria nyũmĩrĩru mũno,
ikoora irĩ njaga mũthenya ũcio,”
ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

3

Aira Gwĩtwo Marute Ũira wa Gũũkĩrĩra Isir- aeli

¹ Ta iguai ũhoru ũyũ Jehova aarĩtie wa
kũmũũkĩrĩra, inyuĩ andũ a Isiraeli, ũira wa
gũũkĩrĩra nyũmba yothe ĩrĩa ndaarutire bũrũri
wa Misiri:

² “Inyuĩ no inyuĩ ndĩthuurĩire
kuuma harĩ nyũmba ciothe cia thĩ;
nĩ ũndũ ũcio nĩngamũherithia
tondũ wa mehia manyu mothe.”

³ Andũ eerĩ maahota gũtwarana atĩa
matarĩ na karĩiko?

⁴ Mũrũũthi-rĩ, nĩũraramaga kĩhinga-inĩ
ũtarĩ kĩndũ ũnyitĩte?

Nĩũraramaga ũrĩ kĩmamo-inĩ

ūtanyiitīte kīndū?

⁵ Nyoni-rī, no ĩgwe thī mūtego-inī
hatarī kīndū gĩa kūmīheenereria?
Mūtego-rī, no ūtegūke, uume thī
ūtagwatītie kīndū?

⁶ Karumbeta no kahuhwo itũūra-inī inene,
na andū mage gwītīgīra?
Mūtino no ūūke itũūra-inī inene,
na gūtuūke ti Jehova ūūrehete?

⁷ Ti-itherū Mwathani Jehova ndarī ūndū angĩka
atamenyithītie anabii, ndungata ciake,
ūrĩa atuūte gwīka.

⁸ Mūrũũthi nĩūraramīte,
nũ ūtangĩtigīra?
Mwathani Jehova nĩarītie,
nũ ūtangĩratha maũndū?

⁹ Anĩrĩrai mwĩre cĩhitho iria nũmu cia Ashidodi,
na cĩhitho iria nũmu cia bũrũri wa Misiri
ūciĩre atĩrĩ:
“Ūnganai irĩma igũrũ cia Samaria,
mwĩonere inegene inene rĩrĩa rĩrĩ kuo,
na ūhinyanĩrĩria ūrĩa ūrĩ thĩinĩ wa andũ.”

¹⁰ Jehova ekuuga atĩrĩ:
“Andũ arĩa mahĩbaga indo cia gũtunyana
na indo cia ndaho kũu cĩhitho-inĩ nũmu ciao,
matiũĩ gwīka ūrĩa kwagĩrĩire.”

¹¹ Nĩ ūndū ūcio Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ,
“Thũ nĩkharagania bũrũri;
nĩgatharia ciĩgitĩro cianyu cia hinya,
na cĩhitho cianyu nũmu nĩgatahwo.”

12 Jehova ekuuga atĩrĩ:
 “O ta ũrĩa mŭrĩithi angĩteithũra
 magŭrũ meerĩ kana gacunjĩ ga gŭtũ kuuma
 kanua ka mŭrũũthi,
 ũguo noguo andũ a Isiraeli makaahonokio,
 acio maikaraga Samaria
 maikariire mĩthia ya marĩrĩ mao,
 o na arĩa maikariire itanda ciao marĩ
 Dameski.”

13 Mwathani Jehova, Ngai Mwene-Hinya-
 Wothe, ekuuga atĩrĩ: “Ta iguai ũhoro ũyũ, na
 inyuĩ mŭrute ũira wa gũũkĩrĩra nyũmba ya
 Jakubu.

14 “Mũthenya ũrĩa ngaaherithia Isiraeli nĩ ũndũ
 wa mehia make-rĩ,
 nĩngananga igongona cia Betheli;
 na ndinie hĩa cia kīgongona kũu
 igwe thĩ.*

15 Nĩngatharia nyũmba ya hĩndĩ ya gathano,
 o hamwe na nyũmba ya hĩndĩ ya riũa;
 nyũmba iria ng’emie na mĩguongo
 nĩikaanangwo,
 nacio nyũmba iria nene mũno
 nĩikamomorwo,”
 ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

4

Isiraeli Kwaga Gũcookerera Ngai

1 Ta iguai ũhoro ũyũ, inyuĩ ng’ombe cia Bashani
 mŭrĩ kũu igŭrũ rĩa Kĩrĩma gĩa Samaria,

* **3:14** Mehia ma Isiraeli maagĩre mĩri marĩ Betheli rĩrĩa
 Mũthamaki Jeroboamu aathondekire ngai ya gacaũ, na
 akĩmĩakĩra kīgongona kuo.

o inyuĩ andũ-a-nja arĩa mũhinyagĩrĩria athĩni
 na mũkahehenja arĩa abatari,
 na mũkeeraga athuuri anyu atĩrĩ:
 “Tũreherei ndibei tũnyue!”

² Mwathani Jehova nĩehĩtite na ũtheru wake,
 akoiga atĩrĩ,
 “Ti-itherũ ihinda nĩrĩroka
 rĩrĩa mũkaguucũrũrio na mboorio,
 na ũrĩa wanyu ũgaatigara aguucũrũrio na
 ndwano.

³ Mũkoimio nja ũmwe kwa ũmwe,
 muumĩrio mĩanya-inĩ ya rũthingo,
 na mũikanio na kũu Harimoni,”
 ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

⁴ “Thiĩ Betheli mũkeehie;
 o na thiĩ Giligali mũgakĩrĩrĩrie kwĩhia.*
 Rutagai magongona manyu o rũciinĩ,
 mũrutage gĩcunjĩ kĩanyu gĩa ikũmi o mĩaka
 ĩtatũ.

⁵ Cinagai mĩgate ĩkĩrĩtwo ndawa ya kũimbia,
 ĩtuĩke igongona rĩa gũcookia ngaatho,
 na mwĩrahage nĩ ũndũ wa maruta manyu ma
 kwĩyendera,
 na mwĩtũage nĩ ũndũ wamo, inyuĩ andũ a
 Isiraeli,
 nĩgũkorwo ũguo nĩguo mwendaga gwĩka,”
 ũguo nĩguo Mwathani Jehova ekuuga.

⁶ “Ndaatũmire mũhũte mũrĩ matũũra-inĩ manyu
 manene,
 na ngĩtũma mwage irio matũũra-inĩ,

* **4:4** Betheli na Giligali maarĩ matũũra ma bata, na nĩkuo andũ
 maathiaga gũkũngũra ũrĩa Jehova anamateithia.

no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,”
ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

7 “O na ningĩ ngĩmũima mbura,
hĩndĩ ĩrĩa magetha maatigĩtie o mĩeri ĩtatũ.
Nĩndoiririe mbura itũũra rĩmwe,
no ngĩaga kuuria itũũra rĩrĩa rĩngĩ.
Mũgũnda ũmwe ũkiurĩrwo;
ũrĩa ũngĩ ũkĩaga kuurĩrwo, ũkĩũma.

8 Andũ magĩtũgũũga kuuma itũũra rĩmwe
nginya rĩrĩa rĩngĩ
magĩcaria maaĩ,
no mationire maaĩ maiganu ma kũnyua,
no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,”
ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

9 “Mahinda maingĩ nĩndahũũrire mĩgũnda
yanyu ya irio na ya mĩthabibũ,
ngĩmĩhũũra na mbaa, na mbuu.
Ngigĩ nĩciarĩire mĩtĩ yanyu ya mĩkũyũ na ya
mĩtamaiyũ,
no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,”
ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

10 “Nĩndamũrehithĩirie mĩthiro
ta ũrĩa ndeekire bũrũri wa Misiri.
Aanake anyu ngĩmoragithia na rũhiũ rwa njora,
na ngĩmũtunya mbarathi cianyu.
Ngĩtũma mũnungo wa ciimba kuuma kambĩ
yanyu
ũnungĩrĩre maniũrũ manyu,
no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,”
ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

11 “Nĩndang’aũranirie amwe anyu
 ta ũrĩa ndang’aũranirie Sodomu na Gomora.
 Mwahaanaga ta gĩcinga kĩaakana kĩrutĩtwo
 mwaki-inĩ,
 no rĩrĩ, inyuĩ mũtiigana kũnjookerera,”
 ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

12 “Nĩ ũndũ ũcio, ũũ nĩguo ngũgwĩka wee
 Isiraeli,
 na tondũ nĩngũgwĩka ũguo-rĩ,
 wĩhaarĩrie gũtũngana na Ngai waku, wee
 Isiraeli.”

13 Ũrĩa ũmbaga irĩma
 nowe ũmbaga rūhuho,
 na akaguũrĩria mũndũ meciiria make,
 o we ũtũmaga rūciinĩ kũgĩe nduma,
 na agathiĩra thĩ kũrĩa gũtũũgĩru,
 rĩtwa rĩake nĩ Jehova Ngai Mwene-Hinya-
 Wothe.

5

Andũ a Isiraeli kwĩrwo Meerire

¹ Ta iguai ũhoru ũyũ, inyuĩ nyũmba ya Isiraeli,
 mũigwe ngĩcakaya nĩ ũndũ wanyu:

² “Mũirĩtu gathirange, nĩwe Isiraeli, nĩagwĩte,
 na ndagookĩra rĩngĩ,
 atiganĩirio bũrũri-nĩ wake mwene,
 hatarĩ na mũndũ wa kũmũũkĩria.”

³ Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ:
 “Itũũra inene rĩrĩa rĩatũmaga thigari ngiri cia
 Isiraeli-rĩ,
 no thigari igana igaatigara;
 narĩo itũũra rĩrĩa rĩatũmaga thigari igana-rĩ,

no thigari ikūmi igaatigara.”

⁴ Jehova ekwira nyumba ya Isiraeli atiri:
“Njariai mutũure muoyo;

⁵ tigi kũrongooria Betheli,
tigi gũthiĩ Giligali,
na mutikanyiite rũgendo rwa gũthiĩ
Birishiba.

Tondũ andũ a Giligali ti-itherũ nĩmagatahwo,
na andũ a Betheli matuuo kĩndũ hatarĩ.”

⁶ Rongoriai Jehova, mutũure muoyo,
ndakae gũtuthũkĩra nyumba ya Jusufu ta
mwaki;
naguo mwaki ũcio nĩũkaniinana,
nakuo Betheli kwage mũndũ ũngĩhota
kũũhoria.

⁷ Inyuĩ arĩa mũgarũraga kĩhooto gĩgatuĩka
ũrũrũ,
na mũkarangĩrĩria ũthingu thĩ

⁸ (we ũrĩa wombire njata iria ciĩtagwo Kĩrĩmĩra
na Karaũ,
o we ũrĩa ũgarũraga nduma ndumanu
ĩgatuĩka rũciinĩ,
na agatumania mũthenya ũgatuĩka ũtukũ,
ũrĩa wĩtaga maaĩ ma iria rĩrĩa inene
akamaitũrũra gũkũ thĩ-rĩ:
Jehova nĩrĩo rĩitwa rĩake;

⁹ areehagĩra kĩhitho kĩrũmu mwanangĩko o
rĩmwe ta rũheni,
narĩo itũura inene rĩrĩa rĩirigĩre
akarĩanangithia),

¹⁰ inyuĩ mũthũũraga ũrĩa ũkananagia maũndũ
iciirĩro-inĩ,

nake ūrĩa waragia ũhoro wa ma
mũkamũmena.

- 11 Mũrangagĩrĩria mũthĩni,
na mũkamũtunya ngano na hinya.
Nĩ ũndũ ũcio, o na gũtuĩka nĩmwakĩte nyũmba
nene cia mahiga-rĩ,
mũtigacitũũra;
o na gũtuĩka nĩmũhaandĩte mĩgũnda mĩega ya
mĩthabibũ-rĩ,
mũtikanyua ndibei yayo.
- 12 Tondũ nĩ nĩnjũũ ūrĩa mahĩtia manyu
maigana,
na ngamenya ūrĩa mehia manyu marĩ
mañene.

Inyuĩ mũhinyagĩrĩria andũ arĩa athingu,
na mũkaamũkĩra mahaki,
na mũkaagithia athĩni kĩhooto maciirĩro-
inĩ.

- 13 Tondũ ũcio mũndũ ūrĩa mũbacĩrĩri
no gũkira akiraga ki mahinda ta macio,
tondũ nĩ mahinda mooru.
- 14 Rongoriai maũndũ marĩa mega, no ti marĩa
mooru,
nĩguo mũtũũre muoyo.
Nake Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe
nĩarĩkoragwo hamwe na inyuĩ,
o ta ūrĩa mũtũire muugaga.
- 15 Thũũrai maũndũ marĩa mooru,
mwendage marĩa mega;
tũũriai kĩhooto maciirĩro-inĩ.
Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe
ahota kũiguĩra matigari ma Jusufu tha.

16 Tondũ ũcio-rĩ, Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, o we Mwathani, ekuuga atĩrĩ:

“Nĩgũkaagĩa na mũcakayo njĩra-inĩ ciothe iria nene,
na kĩrĩro kĩa ruo rwa ngoro ihaaro-inĩ ciothe.

Arĩmi nĩmagatũmanĩrwo moke marĩre,
nao arĩa macakayaga moke macakae.

17 Nĩgũkaagĩa mũcakayo mĩgũnda-inĩ yothe ya mĩthabibũ,
nĩgũkorwo nĩngatuĩkanĩria gatagatĩ-inĩ kanyu,”

ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

Mũthenya wa Jehova

18 Kaĩ inyuĩ mwĩriragĩria mũthenya wa Jehova mũrĩ na haaro-ĩ!

Nĩ kĩĩ gĩtũmaga mwĩrirĩrie mũthenya ũcio wa Jehova?

Mũthenya ũcio ũgaatuĩka nduma, no ti ũtheri.

19 Ũgaatuĩka ta mũndũ akĩũrĩra mũrũũthi,
agatũngana na nduba,

kana atoonye nyũmba yake,
nake aigĩrĩra guoko gwake rũthingo-inĩ,
arũmwo nĩ nyoka.

20 Githĩ mũthenya ũcio wa Jehova ndũgaagĩtuĩka nduma, no ti ũtheri;

ĩĩ, nduma ndumanu, gũtarĩ na mũrũri wa ũtheri?

21 “Nĩĩ nĩthũire na nganyarara ciathĩ cianyu;
ndĩngĩkirĩrĩria ciũngano cianyu.

22 O na mũngĩndehera maruta ma njino,

- na maruta ma ngano-rĩ,
ndikametĩkĩra.
- O na mũngĩkarehe maruta marĩa mega ma
ũiguano-rĩ,
ndikamarũmbũiya.
- 23 Thengiai inegene rĩu rĩa nyĩmbo cianyu!
Ndigathikĩrĩria mĩgambo ya inanda cianyu
cia mũgeeto.
- 24 No kĩhooto nĩkĩrekwo gĩthererage ta rũũĩ,
na ũthingu ũthererage ta karũũĩ
gatahũũaga.
- 25 “Inyuĩ nyũmba ya Isiraeli-rĩ,
nĩmwandutagĩra magongona na maruta
mĩaka mĩrongo ĩna mũrĩ kũu werũ-inĩ?
- 26 Nĩmũtũũgĩrĩtie ihooero rĩa mũthamaki
wanyu,
o na njikarĩro ya mĩhianano yanyu,
o njata ĩyo ya ngai yanyu,
ĩrĩa mwethondekeire inyuĩ ene.
- 27 Tondũ ũcio-rĩ, nĩngatũma mũtahwo
mũtwarwo mbere ya Dameski,”
ũguo nĩguo Jehova ekuuga, ũrĩa wĩtagwo
Ngai Mwene-Hinya-Wothe.

6

Haaro kũrĩ arĩa Megangarĩte

- 1 Kaĩ mũrĩ na haaro-ĩ! inyuĩ mũikaraga
mwĩgangarĩte mũrĩ kũu Zayuni,

- na inyuĩ mũiguaga mũrĩ agitĩre mũrĩ
 kĩrĩma-igũrũ gĩa Samaria;*
- o inyuĩ mũrĩ igweta thĩinĩ wa rũrĩrĩ rũrĩa rũrĩ
 mbere ya iria ingĩ,
 kũrĩa andũ a Isiraeli mathiiga.
- ² Thiĩ Kaline mũkeyonere kuo,
 ningĩ muume kuo mũthiĩ nginya Hamathu,
 itũũra rĩu inene,
 mũcooke mũkũrũke mũkinye Gathu kwa
 Afilisti.
- Anga acio nĩega magakĩra mothamaki manyu
 meerĩ?
 Bũrũri wao-rĩ, nĩ mũnene gũkĩra wanyu?
- ³ Inyuĩ mũtĩiragia mũthenya wa ũũru,
 na mũkareharehe wathani wa ũhinya
 ũkuhĩrĩrie.
- ⁴ Mũkomagĩra marĩrĩ magemetio na mũguongo,
 na mũgetambũrũkia itanda-inĩ cianyu.
 Mũrĩaga tũgondũ tũrĩa twega mũno,
 na tũcaũ tũrĩa tũnoru.
- ⁵ Mũtiindaga mũkĩhũũra inanda cianyu cia
 mũgeeto o ta Daudi,
 na mũgethondekera inanda ingĩ cia kũina
 nacio.
- ⁶ Mũnyuuaga ndibei mbakũri riita,
 na mũkehakaga maguta marĩa mega mũno,
 no mũtiiguaga kĩaha nĩ ũndũ wa
 mwanangĩko wa Jusufu.
- ⁷ Tondũ ũcio-rĩ, mũgaatuĩka a mbere gũtahwo;
 ndĩa cianyu na gũikara mwĩtambũrũkĩtie
 ithire.

* **6:1** O na gũtuĩka Amosi aarathagĩra ũthamaki wa gathigathini,
 haha aakũũmaga mothamaki meerĩ.

Jehova Nĩathũire Mwĩtĩo wa Isiraeli

⁸ Mwathani Jehova nĩehĩtĩte akĩgwetaga we mwene, o we Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe, akoiga atĩrĩ:

“Nĩthũire mwĩtĩo wa Jakubu,
na ngamena ciĩhitho ciake iria nũmu;
nĩngarekereria itũũra rĩu inene
na kĩrĩa gĩothe kĩrĩ thĩinĩ warĩo kũrĩ thũ.”

⁹ Andũ ikũmi mangĩgatigara thĩinĩ wa nyũmba ĩmwe-rĩ, o nao no magaakua.

¹⁰ Nake mũndũ wao ũrĩa wa gũcina mũĩrĩ ĩyo angĩũka kũmiumia nja ya nyũmba na orie mũndũ ũrĩa wĩhithĩte kuo thĩinĩ atĩrĩ, “Kũrĩ mũndũ ũngĩ ũtakuĩte mũrĩ nake?” Nake oige atĩrĩ, “Aca.” Nake acookie oige atĩrĩ, “Kira ki! Tũtikagwete rĩitwa rĩa Jehova.”

¹¹ Nĩgũkorwo Jehova nĩathanĩte,
nake nĩagathutha nyũmba ĩrĩa nene ĩtuĩke
icunjĩ,
na nyũmba ĩrĩa nini ĩtuĩke tũcunjĩ.

¹² Kaĩ mbarathi ingĩhota gũteng’era nyanjara-inĩ
cia mahiga?

Kũrĩ mũndũ ũngĩrĩma kuo na mũraũ wa
ndegwa?

No inyuĩ mũgarũrĩte kĩhooto gĩgatuĩka ũrogi,
na matunda ma ũthingu magatuĩka ũrũrũ,

¹³ inyuĩ arĩa mũkenagĩra ũhootani ũrĩa ũtarĩ ho,
na mũkoigaga atĩrĩ, “Githĩ tũtiatunyanire
Karinaimu na hinya witũ ithuĩ ene?”

¹⁴ Nĩgũkorwo Jehova Ngai Mwene-Hinya-Wothe
ekuuga atĩrĩ,

“Nĩngarahũra rũrĩrĩ rũgũũkĩrĩre, wee
nyũmba ya Isiraeli,
rũrĩa rũgakũhinyĩrĩria
kuuma itoonyero rĩa Hamathu, o nginya
mũkuru wa Araba.”

7

Ngigĩ, na Mwaki, na Kabirũ

¹ Mwathani Jehova aanyonirie ũũ:
Nĩkũhaarĩria aharagĩria mĩrumbĩ ya ngigĩ
thuutha wa magetha marĩa maagethagĩrwo
mũthamaki, o ihinda rĩrĩa kĩmera gĩa keerĩ
kĩambagĩrĩria.

² Ciarĩkia kũrĩa tũhuti tuothe, bũrũri ũgĩthera
biũ, ngĩkaya ngiuga atĩrĩ, “Mwathani Jehova,
marekere! Jakubu-rĩ, angĩhonoka gĩkuũ atĩa?
Nĩgũkorwo nĩ mũnini mũno!”

³ Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩigua tha.

Jehova akiuga atĩrĩ, “Ũndũ ũcio ndũgwĩkĩka.”

⁴ Ningĩ Mwathani Jehova akĩnyonia ũũ:
Mwathani Jehova nĩ gwĩtia eetagia mwaki
amaciirithie nago; mwaki ũcio ũkĩniaria maaĩ
ma kũrĩa kũriku mũno, na ũkĩniina bũrũri.

⁵ Ningĩ ngĩkaya, ngiuga atĩrĩ, “Mwathani Je-
hova ndagũthaitha, tiga! Jakubu-rĩ, angĩhonoka
gĩkuũ atĩa? Nĩgũkorwo nĩ mũnini mũno!”

⁶ Nĩ ũndũ ũcio Jehova akĩigua tha.

Mwathani Jehova akiuga atĩrĩ, “Ũndũ ũcio o
nago ndũgwĩkĩka.”

⁷ Ningĩ akĩnyonia ũũ: Mwathani aarũgamĩte
rũthingo-inĩ rwakĩtwo na rũgathimwo wega

na kabirũ nake anyiitite rũrigi rwa kabirũ na guoko.

⁸ Nake Jehova akĩnjũũria atĩrĩ, “Amosi, nĩ kĩĩ ũroona”?

Na niĩ ngĩmũcookeria atĩrĩ: “Nĩ kabirũ ndĩrona.”

Ningĩ Jehova akĩnjĩira atĩrĩ, nĩ kabirũ ndĩracuuria gatagatĩ ka andũ akwa a Isiraeli, ndigacooka kũmaiguĩra tha rĩngĩ.

⁹ “Kũndũ kũrĩa gũtũũgĩru kwa Isaaka nĩgũkaniinwo, na kũndũ kũrĩa kwamũre kwa Isiraeli nĩgũkanangwo; na nĩngokĩrĩra nyũmba ya Jeroboamu na rũhiũ rwakwa rwa njora.”

Amosi na Amazia

¹⁰ Nake Amazia mũthĩnjĩri-ngai wa Betheli agĩtũmana kũrĩ Jeroboamu, mũthamaki wa Isiraeli, akĩmwĩra atĩrĩ, “Amosi nĩagũciirĩire agũũkĩrĩire arĩ o gũkũ thĩinĩ wa Isiraeli. Bũrũri ndũngĩhota gũkirĩrĩria ndeto ciake ciothe.

¹¹ Nĩgũkorwo Amosi aroiga atĩrĩ:

“Jeroboamu akooragwo na rũhiũ rwa njora, na ti-itherũ andũ a Isiraeli nĩmagatahwo, matwarwo kũraya na bũrũri wao.’ ”

¹² Ningĩ Amazia akĩira Amosi atĩrĩ, “Umagara wee muoni-maũndũ ũyũ! Cooka bũrũri wa Juda. Wĩcaragĩrie gĩa kũrĩa kuo, na ũrathage maũndũ ũrĩ kuo.

¹³ Ndũkaarathĩre ũhoro rĩngĩ gũkũ Betheli tondũ gũkũ nĩkuo kwamũrĩirwo gĩikaro kĩa mũthamaki na hekarũ ya ũthamaki.”

14 Amosi agĩcookeria Amazia atĩrĩ, “Niĩ-rĩ, ndi-arĩ mũnabii kana mũrũ wa mũnabii, no ndaarĩ mũrĩithi wa mahiũ na ningĩ mũmenyereri wa mĩkũyũ.

15 No Jehova akĩnduta rũũru-inĩ rwa mahiũ akĩnjĩra atĩrĩ, ‘Thiĩ ũkarathĩre andũ akwa a Isiraeli ũhoru.’

16 Na rĩrĩ, kĩigũe ũhoru wa Jehova. Wee ũroiga atĩrĩ,

“ ‘Ndũkarathĩre Isiraeli ũndũ mũũru,
na ũtĩge kũhunjia maũndũ ma gũũkĩrĩra
nyũmba ya Isaaka.’ ”

17 “Nĩ ũndũ ũcio Jehova ekuuga ũũ:

“ ‘Mũtumia waku nĩagatuĩka mũmaraya itũũra-
inĩ inene,
nao aanake aku na airĩtu aku makoora-gwo
na rũhiũ rwa njora.

Bũrũri waku ũgaathimwo na ũgayanio,
na wee mwene-rĩ, ũgaakuĩra bũrũri wa
andũ matooĩ Ngai.

Na ti-itherũ andũ a Isiraeli no nginya maga-
atahwo,
matwarwo kũraya na bũrũri wao.’ ”

8

Gĩkabũ kĩa Matunda Meeru

1 Mwathani Jehova aanyonirie ũũ: aanyonirie gĩkabũ kĩrĩ na matunda meeru.

2 Nake akĩnjũũria atĩrĩ, “Amosi, nĩ kĩĩ kũ ũroona?”

Ngĩmũcookeria atĩrĩ, “Ndĩrona gĩkabũ kĩrĩ na matunda meeru.”

Ningĩ Jehova akĩnjũira atĩrĩ, “Ihinda rĩa mũthia nĩ ikinyu rĩa andũ akwa a Isiraeli; ndigacooka kũmaiguĩra tha rĩngĩ.”

³ Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, “Mũthenya ũcio-rĩ, nyĩmbo iria ciinagwo kũu hekarũ-inĩ ikaagarũrũka ituĩke kĩrĩro. Ciimba nyingĩ mũno igaateagwo kũndũ guothe gũkirĩtwo ki!”

⁴ Iguai ũndũ ũyũ inyuĩ arĩa mũrangagĩrĩria abatari
na mũkaniina athĩni a bũrũri,

⁵ mũkĩũragia atĩrĩ,
“Karũgamo ka Mweri gagaathira-rĩ,
nĩguo twendie irio,
na Thabatũ ãthire,
nĩguo twendie ngano,*
tũkĩnyiihagia ithimi,
tũkĩongagĩrĩra thogora,
na tũkĩheenanageria na ratiri itarĩ cia ma;

⁶ tũgũrage athĩni na betha,
nao arĩa abatari tũkamagũra na nyamũga igĩrĩ,
o na twendagie magira hamwe na ngano.”

⁷ Jehova o we ũrĩa Jakubu etĩagĩra, ehĩtite akoiga atĩrĩ, “Ndirĩ hĩndĩ ngariganĩrwo nĩ ciĩko ciothe iria maneeke.

⁸ “Githĩ bũrũri ndũkainaina nĩ ũndũ wa ũguo,
na arĩa othe matũũraga kuo macakae?
Bũrũri wothe nĩkũiyũra ũkaiyũra ta Rũũĩ rwa Nili,
ũhũũrane, na ũcooke ũhũũcũke

* **8:5** Karũgamo ka Mweri o na Thabatũ ciarĩ ciathĩ nyamũre; nĩ ũndũ ũcio andũ matingĩendirie kĩndũ ihinda-inĩ rĩu.

ta rũũ rwa Misiri.”

⁹ Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ, “Mũthenya ũcio-rĩ,

“nĩngatũma riũa rĩthũe mĩaraho,
na ndũme thĩ kũgĩe nduma mũthenya ba-
rigici.

¹⁰ Nĩngagarũra ciathĩ cianyu ituĩke macakaya,
na kũina kwanyu guothe gũtuĩke kĩrĩro.

Nĩngatũma inyuothe mwĩhumbe makũnia,
na ndĩmwenje mĩtwe.

Nĩngatũma ihinda rĩu rĩhaane ta hĩndĩ ya
macakaya ma mwana wa mũmwe,
naguo mũthia warĩo ũtuĩke ta mũthenya
mũrũrũ.”

¹¹ Mwathani Jehova ekuuga atĩrĩ:

“Matukũ nĩmarooka, rĩrĩa ngaatũma
ng’aragu bũrũri-inĩ,

na ti ng’aragu ya irio kana nyoota wa maaĩ,
no nĩ ng’aragu ya kũigua ciugo cia Jehova.

¹² Andũ magaatũgũgaga kuuma iria-inĩ rĩmwe
nginya rĩrĩa rĩngĩ,

na morũũrage kuuma gathigathini nginya
irathĩro,

magĩcaria kiugo kĩa Jehova,
no matigakĩona.

¹³ “Mũthenya ũcio-rĩ,

“airĩtu arĩa ciĩrorerwa na aanake arĩa marĩ
hinya

nĩmakaringĩka nĩ nyoota.

¹⁴ Acio mehĩtaga na thoni cia Samaria,

kana makoiga atĩrĩ, ‘Ti-itherũ o ta ũrĩa ngai
ĩyo yaku itũũraga muoyo wee Dani’,

o na kana makoiga atĩrĩ, ‘Ti-itherũ o ta ũrĩa
ngai ĩyo ya Birishiba itũũraga muoyo’:
nĩmakaagũa,
na maticooke gũũkĩra rĩngĩ.”

9

Isiraeli Nĩgũkanangwo

¹ Nĩndonire Mwathani arũgamĩte kĩgongona-
inĩ, nake akiuga atĩrĩ:

“Gũtha ciongo cia itugĩ,
nĩgeetha hingĩro cia nyũmba cienyenye.
Hingĩro icio nĩgwĩre mĩtwe ya andũ othe,
na arĩa magatigara nĩngamooraga na rũhiũ
rwa njora.

Gũtirĩ o na ũmwe ũkoora;
gũtirĩ ũkaahonoka.

² O na mangĩkenja thĩ makinye kwa ngoma,
guoko gwakwa no gũkaamaruta kuo.

O na mangĩkaahaica igũrũ,
nĩngamaharũrũkia kuuma kuo.

³ O na mangĩkehitha igũrũ rĩa kĩrĩma gĩa
Karimeli,
nĩngamaguĩma kuo ndĩmanyiite.

O na mangĩkehitha mathiĩ rungu rwa iria-rĩ,
o nakuo nĩngatha nyoka ĩmarũme.

⁴ O na mangĩgaatwarwo ithaamĩrio nĩ thũ ciao,
nĩngathana mooragĩrwo kuo na rũhiũ rwa
njora.

Ngamakũũrĩra maitho makwa,
maitho ma ũũru, no ti ma wega.”

⁵ Mwathani, o we Jehova Mwene-Hinya-Wothe,
ũrĩa ũhutagia thĩ, ĩgatweka,

nao arĩa othe matũũraga kuo magacakaya,
 bũrũri wothe nĩkũiyũra ũiyũrite ta Rũũ rwa
 Nili,
 ningĩ ũkahũcũka ta rũũ rwa Misiri,
 6 we ũrĩa wakaga gũikaro gĩake kĩa ũthamaki
 kĩraihi kũu igũrũ,
 na akahaanda gĩtina gĩakĩo gũkũ thĩ,
 ũrĩa wĩtaga maaĩ ma iria rĩrĩa inene,
 na akamaitũrũra gũkũ thĩ-rĩ,
 Jehova nĩrĩo rĩtwa rĩake.

7 Jehova ekuuga atĩrĩ:
 “Githĩ inyuĩ andũ a Isiraeli
 mũtihaana andũ a Kushi harĩ nĩ?
 Githĩ ti nĩ ndaarutire na ngĩambatia andũ a
 Isiraeli kuuma bũrũri wa Misiri,
 na Afilisti kuuma Kafitori,
 na Asuriata ngĩmaruta Kiri?”

8 “Ti-itherũ, maitho ma Mwathani Jehova
 nĩmacũthagĩrĩria makona ũthamaki ũrĩa
 wĩhagia.
 Nĩngawananga,
 ũthire gũkũ thĩ,
 no ndikaananga
 nyũmba ya Jakubu biũ,”
 ũguo nĩguo Jehova ekuuga.

9 “Nĩgũkorwo nĩngathana,
 na nĩngainainia nyũmba ya Isiraeli
 gatagatĩ-inĩ ka ndũrĩrĩ ciothe,
 o ta ũrĩa ngano ĩinainagio ĩrĩ gĩcungi-inĩ,
 na gũkaaga kahĩndĩ kangĩgũa thĩ.

10 Andũ arĩa othe ehia thĩinĩ wa andũ akwa

makooragwo na rūhiũ rwa njora,
o arĩa othe moigaga atĩrĩ,
'Tũtingĩkorererwo nĩ mūtino, kana
ūtūtũnge.'

Gũcookio kwa Isiraeli

- 11 “Mũthenya ũcio nĩngacookereria
hema ya Daudi ĩrĩa ĩgwĩte,
thondeke kūrĩa yunĩkangĩte,
na njookererie kūrĩa yanangĩtwo,
na ndĩmĩake o ta ũrĩa yatariĩ mbere,
- 12 nĩgeetha makegwatĩra matigari ma Edomu,
na ndūrĩrĩ ciothe iria ciĩtanagio na rĩitwa
rĩakwa,”
ũguo nĩguo Jehova ekuuga,
ũrĩa ũgeeka maũndũ macio.
- 13 Jehova ekuuga atĩrĩ, “Matukũ nĩmarooka,
“rĩrĩa mũgethi agaakorererwo nĩ mũciimbi,
nake mũhaandi akorererwo nĩ mũndũ ũrĩa
ũhahaga thabibũ.
Ndibei ya mũhahano ĩgaatataga kuuma irĩma-
inĩ,
na ĩthererage kuuma tũrĩma-inĩ tuothe.
- 14 Nĩngacookia andũ akwa a Isiraeli arĩa
maatahĩtwo,
nao macookererie matũũra manene marĩa
maanangĩtwo, matũũre kuo;
ningĩ marĩme mĩgũnda ya mĩthabibũ na manyu-
uage ndibei yayo.
Magathondeka mĩgũnda ya irio na marĩage
maciaro mayo.
- 15 Nĩ ngaahaanda Isiraeli bũrũri wao ene,
na matigacooka kũrutwo rĩngĩ bũrũri ũcio
nĩ ndĩmaheete,”

ũguo nĩguo Jehova Ngai wanyu eku-
uga.

**Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
Gikuyu: Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre
(Bible) of Kenya**

copyright © 2013 Biblica, Inc.

Language: Kikuyu (Gikuyu)

Contributor: Biblica, Inc.

Wĩra ũyũ ũheanĩtwo na ũndũ wa rũtha rwa biacara rwa Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). Ũngĩenda kuona kobĩ ya rũtha rũrũ rwa biacara, rora rũrenda-inĩ rwa: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>, kana ũtũme marũa kũrĩ: Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio nĩ Biblica, Inc., kũhũthĩra mũhũri wa biacara wa Biblica® kũbataraga marũa ma gwĩtikĩrio kuuma kũrĩ Biblica, Inc. Kuumana na rũtha rwa biacara rwa CC BY-SA, no ũkobie kana ũtambie wĩra ũyũ ũtarĩ mũgarũre, ĩndĩ ndũkagarũre rũri rwa biacara rwa Biblica®. Ũngĩgarũra kana ũkobie wĩra ũyũ, na tondũ wa ũguo ũtuĩke nĩ wĩra mwerũ uumanĩte na ũcio-rĩ, no nginya weheria mũhũri wa biacara wa Biblica®. Wĩra-inĩ ũcio mwerũ no nginya wonanie nĩ maũndũ marĩkũ ũgarũrĩte, na ũtarĩrie wĩra-inĩ ũcio ta ũũ: “Wĩra wa kĩhumo warĩ wa Biblica, Inc. na ũheanĩtwo tũhũ ng’enda-inĩ cia www.biblica.com na open.bible.”

Kĩmenyitha kĩa Mwene-wĩra no nginya kĩaandĩkwo iratathi rĩa kĩongo kĩa wĩra kana rĩa ũhoru wa Mwene-wĩra ta ũũ:

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre™

Kĩmenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio wabici-inĩ ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ũhũthĩrĩtwo na rũtha.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

No nginya wĩtikĩrie wĩra ũcio mwerũ ũgarũrĩte ũheanwo na ũndũ wa rũtha rwa biacara rũu rwa CC BY-SA.

Ũngĩenda kũmenyithia Biblica, Inc. ũhoru wĩgiĩ ũtaũri waku wa wĩra ũyũ-rĩ, twandĩkĩre rũrenda-inĩ rwa: <https://open.bible/contact-us>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this

license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: “The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible.”

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Kiugo Gĩtheru Kĩa Ngai Kĩhingũre™

Kĩmenyithia kĩa Mwene-wĩra © 2013 nĩ Biblica, Inc.

Biblica® Open Kikuyu Holy Word of God™

Copyright © 2013 by Biblica, Inc.

“Biblica” nĩ mũhũri wa biacara wandĩkithĩtio wabici-inĩ ya United States Patent and Trademark Office nĩ Biblica, Inc. Ũhũthĩritwo na rũtha.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files dated 7 May 2025

fc720f23-baa2-5544-80d5-259f1bddeb63